

WPŁYW ZAGROŻEŃ TERRORYSTYCZNYCH NA BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

Bogusław Jagusiak

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie. Terroryzm stał się elementem naszej codzienności, mało prawdopodobne jest, aby udało się go całkowicie wyeliminować. Pozostaje głównym zagrożeniem nie tylko w skali jednego państwa, ale całego globu. Jest nierozdzielnie związany z cywilizacją XXI wieku. Niezmiennie ważna jest więc gotowość na atak. Niewystępowanie tego zjawiska w danym kraju nie może być dla niego gwarancją bezpieczeństwa. Wręcz przeciwnie, terroryści bardzo często wybierają na swój cel nowe miejsca, uderzają tam, gdzie nikt się ich nie spodziewa. Udział w koalicjach antyterrorystycznych, sojuszach militarnych ma swoje plusy i minusy, może odstraszać terrorystów oraz być dla nich przynętą. Członkostwo w organizacjach międzynarodowych oprócz korzyści wynikających z gwarancji bezpieczeństwa niesie również ze sobą zagrożenie agresji ze strony wrogich ugrupowań. Neutralność nie jest jednak gwarancją bezpieczeństwa. Terroryzm, który ma zasięg międzynarodowy, najskuteczniej można zwalczać również poprzez współpracę międzynarodową.

Zasadniczym celem polityki zagranicznej każdego państwa jest utrzymanie bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo to termin wieloznaczny. W literaturze przedmiotu definiowane jest m.in. jako „stan wolny od groźby napaści zewnętrznej lub, co najmniej zdolności jej odparcia albo jako wolności od interwencji czy nacisków zewnętrznych”¹. Dla Alfonsa Klafkowskiego „bezpieczeństwo to nietykalność terytorialna i niepodległość polityczna”². Quincy Wright uważa natomiast, że są to „warunki, w których nie jest prawdopodobna napaść lub obawa przed napaścią na terytorium, kulturę lub instytucje państwowe”³. Jak widać, ciężko jest stworzyć jedną definicję bezpieczeństwa. Współcześnie obejmuje ono oprócz aspektów politycznych i wojskowych również czynniki gospodarcze, technologiczne, ekologiczne, społeczne i kulturowe. Obecnie wraz z rozwojem współpracy między państwami i zacieraniem się granic coraz większe znaczenie ma współpraca między krajami w utrzymaniu i utrwalaniu pokoju i bezpieczeństwa w skali globalnej. Współcześnie jednym z najpoważniejszych zagrożeń światowego porządku jest terroryzm, a walka z nim stanowi ciągle

¹ W. Malendowski, *Pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe*, (w:) W. Malendowski, Cz. Mojsiewicz, *Stosunki międzynarodowe*, Wyd. Atła 2, Wrocław 2004, s. 361.

² Ibidem, s. 361.

³ Ibidem.

wyzwanie. Jego dynamika i nieustanna ewolucja powodują, że zjawisko to zostało uznane za jedno z najpoważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa międzynarodowego. Zamachy w USA, Londynie czy Madrycie w drastyczny sposób pokazały, jak grupa terrorystów może zburzyć porządek świata. Terroryzm stał się głównym zagrożeniem nie tylko w skali jednego państwa, ale całego globu. Aby skutecznie z nim walczyć, potrzebna jest ogólnosiwiatowa i kompleksowa współpraca wszystkich podmiotów uczestniczących w stosunkach międzynarodowych. Walka z terroryzmem stanowi dla wszystkich ciągle wyzwanie. Jest on nierozdzielnie związany z cywilizacją XXI wieku. To zjawisko wielopłaszczyznowe i wieloaspektowe, podlega nieustannym zmianom, co powoduje trudności w ustaleniu jego jednolitej, powszechnie akceptowanej definicji. Atak, który dla jednych jest terroryzmem, inni uważają za walkę narodowowyzwoleńczą lub obronę tożsamości religijnej. Terrorysty określają siebie jako bojowników o wolność, partyzantów. Nazwy wielu organizacji terrorystycznych nawiązują do wyzwolenia i religii. Terrorysty i partyzanci bardzo często stosują taką samą taktykę – zabójstwa, porwania – w celu realizacji tych samych celów, aby zastraszyć, mimo to nie możemy postawić między nimi znaku równości⁴. Współcześnie termin „terroryzm” jest nadużywany. Środki masowego przekazu każdy większy zamach i akt przemocy postrzegają dzisiaj jako atak terrorystyczny. Bez względu na to, czy zamach był dokonany przez fanatyków religijnych, mafię, organizację przestępczą czy pojedynczego szaleńca, w mass mediach wszystko jest określone jako terroryzm. Jeżeli jednak celem ataku są wojska koalicji, to nie można takich zamachów nazywać terrorystycznymi, bowiem żołnierze są umundurowani, uzbrojeni i świadomi tego, że mogą zostać zaatakowani. Wszelkie próby stworzenia spójnej definicji terroryzmu od lat kończą się fiaskiem. Jest to bowiem zjawisko, które ulega ciągłym zmianom. Określenie „terroryzm” pochodzi z łacińskiego słowa *terrere* – przerażać, co można tłumaczyć jako stan, który budzi grozę, strach⁵. Od czasów starożytnych do XIX wieku terroryzm był stosowany przez władze państwowe w celu utrzymania posłuszeństwa. W czasach nowożytnych zakazano stosowania takich metod w sprawowaniu władzy. Wyłoniły się wtedy liczne ruchy o charakterze społecznym i politycznym, które stosowały gwałt jako środek walki z państwem. Terroryzm stał się synonimem buntu wobec tyranii władzy państwowej, synonimem ruchów narodowych i separatystycznych⁶. W latach 30. XX wieku terror ponownie stał się narzędziem polityki państwa. Okres reżimów faszystowskich i stalinowskich to czas powrotu do źródeł terroryzmu, czyli

---

⁴ Przywódcy guerilli nie działają w mieście, pragną zdobyć teren, sprawować nad nim suwerenną władzę, budować wojsko i struktury administracyjne, atakować siły militarne nieprzyjaciela. Natomiast terrorysty nie działają otwarcie, rzadko sprawują bezpośrednią władzę czy kontrolę nad jakimś terenem, świadomie nie angażują się w walkę z siłami zbrojnymi nieprzyjaciela. Zob.: D. Szlachter, *Walka z terroryzmem w Unii Europejskiej – nowy impuls*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 20.

⁵ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Wydawnictwo TRIO, Warszawa 2008, s. 38.

⁶ Ibidem, s. 16.

wykorzystanie go przez władzę do utrzymania posłuszeństwa ludu. Po 1945 r. terroryzm był identyfikowany z walką narodowowyzwoleńczą z istniejącym reżimem. Pod koniec XX wieku akty terrorystyczne zaczęły być popełniane np. w imię osiągnięcia celów ekologicznych, sprzeciwu wobec aborcji czy eutanazji⁷. Terroryzm uległ znacznemu przeobrażeniu i współcześnie jest to bardzo często zemsta za wymaginowane krzywdy⁸. Stworzenie jednej, spójnej definicji terroryzmu jest bardzo trudne. Można jedynie pokusić się o znalezienie wśród nich wspólnych elementów. W każdej definicji wyjaśniającej terroryzm główną cechą charakteryzującą to zjawisko jest przemoc, siła czy groźba. Kolejne elementy łączące wszystkie definicje to: wywołanie strachu, polityczne motywy, skutki i reakcje psychologiczne, rozróżnienie ofiary i celu zamachu, planowanie akcji, metody działania, niemoralności i brak jakichkolwiek ograniczeń w działaniu, wymuszenia, wykorzystanie mass mediów do uzyskania rozgłosu, przypadkowe ofiary, konspiracja.

Podobne trudności występują również w próbach podania wszystkich jego przyczyn i źródeł. Terroryzm charakteryzuje się ciągłą dynamiką, nieustannie ewoluuje, co dodatkowo powoduje trudności w opisanu tego zjawiska. Dzisiaj terroryści są w stanie zabić miliony osób w imię sprzeciwu wobec polityki określonego państwa albo w proteście wobec prowadzenia działań wojennych. Transformacji podlegają również przyczyny i motywy, jakimi kierują się terroryści, dokonując ataków. Terroryzm istniał już dużo wcześniej, nie jest to, jak twierdzi znaczna część ludzi, zjawisko XX wieku⁹. Terror stosowany od starożytności po XIX wiek utożsamiany był głównie

---

⁷ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm międzynarodowy*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 18.

⁸ Według Władysława Kopalińskiego terroryzm to „organizowanie zamachów (z bronią w rękę, a także bombowych) na członków rządu, ludzi związanych z władzą, na przeciwników politycznych, na osoby innej wiary, a także rasy, obcokrajowców lub przypadkowych przechodniów, porywanie ludzi, a także samolotów, w celu zdobycia władzy, wywołania atmosfery strachu, zamętu, chaosu, wyrażenia protestu, zyskania korzyści dla jakichś grup, kategorii, a także osób, wreszcie bez przyczyny (...)”. Zob. W. Kopaliński, *Słownik wydarzeń, pojęć i legend XX wieku*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 423. Natomiast Bartosz Bolechów uważa, że terroryzm to forma „przemocy politycznej, polegająca na stosowaniu morderstw lub zniszczenia (albo grożenia zastosowania takich środków) w celu wywołania szoku i ekstremalnego zastraszenia jednostek, grup, społeczeństw lub rządów, czego efektem mają być wymuszenia pożądanych ustępstw politycznych, sprowokowanie nieprzemyślnych działań lub/i zademonstrowanie/nagłośnienie własnych działań lub/i zademonstrowanie/nagłośnienie własnych politycznych przekonań”. Zob. B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2002 r., s. 35. Krzysztof Liedel twierdzi natomiast, że terroryzm to „metoda działania, która posłużyć może realizacji dowolnego celu politycznego (...) Terroryzm nie jest samodzielnym, autonomicznym zjawiskiem, a jedynie metodą służącą do realizacji różnorodnych celów”. Za: D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 22.

⁹ Po metody terrorystyczne sięgali już żydowscy sygnatariusze i zeloci, dokonujący publicznych zabójstw rzymskich legionistów, czy też wojownicy owianego legendą Starca z Gór – Hassana Ben Sabaha, którzy dopuszczali się zabójstw rycerzy krzyżowców w Ziemi Świętej. Asasyni, czyli bractwo muzułmańskie stworzone i kierowane przez Starca z Gór, jako pierwsi stosowali terror na większą

z władzą państwową i utrzymaniem posłuszeństwa. Źródłem przemocy była władza, przed którą należało drżeć i spełniać jej rozkazy. Tego typu metody w czasach współczesnych stosowały również państwa totalitarne. Tzw. terror państwowy miał zastraszyć społeczeństwo i wymusić całkowite posłuszeństwo. W czasach nowożytnych na scenie pojawiły się nowe podmioty o charakterze społecznym i politycznym, które poprzez przemoc prowadzą walkę z państwem. W latach 60. i 70. liczba zamachów terrorystycznych znacznie wzrosła¹⁰. Ataki zaczęły być kierowane już nie tylko przeciwko przywódcom politycznym, ale również coraz częściej przeciwko zwykłym obywatelom. Współcześnie jest wiele przyczyn i źródeł terroryzmu i co jakiś czas pojawiają się nowe. Terroryści próbują przemocą i siłą rozwiązać wszystkie problemy zarówno te społeczne, polityczne, religijne jak i ekologiczne. Główną przyczyną terroryzmu jest niezadowolenie ludzi z życia, chęć wprowadzenia zmian, niemożliwość rozwiązania problemów drogą negocjacji i demokracji. Oczywiście, jeśli istnieje większe poparcie dla głoszonych postulatów, niezadowolone społeczeństwo może starać się o wprowadzenie zmian poprzez demonstracje, strajki, a czasami nawet rewolucje. Małe grupy, które nie uzyskują dużego poparcia, sięgają po terroryzm. Mają one nadzieję, że poprzez zastraszenie całego społeczeństwa osiągną swoje cele. Przyczyną terroryzmu może być chęć wprowadzenia zmian w sytuacji, gdy są one niemożliwe do przeprowadzenia. Terroryzm jest zatem „reakcją na brak realnej możliwości zaspokojenia pewnych bardzo silnych i znaczących potrzeb”¹¹. Potrzeby te mogą być bardzo różne. Można tutaj wymienić np. chęć utworzenia przez mniejszość narodową własnego państwa, co obserwujemy m.in. w Irlandii Północnej i Kraju Basków. Inną przyczyną terroryzmu może być niezadowolenie z istniejącego systemu społeczno-politycznego, motywacja religijna czy ideologiczna. Frustracja wynikająca z braku możliwości wprowadzenia zmian, fanatyzm i zaślepienie we własnej ideologii bardzo często są inspiracją do działań terrorystycznych. Terroryzm ideologiczno-religijny rośnie w siłę od lat 80.¹², głównie dzięki rozwojowi islamizmu i dżihadyzmu. Fundamentalizm religijny nie jest przypisany do określonego kręgu kulturowego i religijnego. Nie da się jednak zaprzeczyć, że islamski fundamentalizm jest najbardziej rozpowszechniony i stał się źródłem inspiracji dla wielu terrorystycznych ugrupowań. Niektórzy wyznawcy Koranu podnoszą swoją religię do rangi ideologii politycznej, uważają, że tylko ich wiara jest prawdziwa, a wszystkie inne są fałszywe. Według islamskich terrorystów krajami Zachodu manipuluje szatan, a każda osoba niebędąca muzułmaninem, każdy człowiek niewierzący w islam jest jego sługą. Tylko w nielicznych krajach fundamentalistom udało się objąć władzę,

---

ską, przeprowadzali zamachy i mordy polityczne. Ich fanatyzm religijny i bezwzględność budziły postrach wśród władców Bliskiego Wschodu oraz europejskich uczestników krucjat.

¹⁰ W. Dielt, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, op. cit., s. 30.

¹¹ http://www.akohard.kk.e-wro.pl/Ksiazka_html/terroryzm.html – stan z dnia 31.03.2010.

¹² W. Dielt, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, op. cit., s. 31.

w większości państw stanowią oni mniejszość, nie mogąc przejąć władzy, próbują zastraszyć społeczeństwo i siłą wymusić określone zachowanie. Od czasu wydarzeń z 11 września terroryzm bardzo często kojarzy się jedynie z Al-Kaidą i islamem, co oczywiście jest dużym błędem. Fundamentalizm islamski nie jest jedyną przyczyną dokonywanych ataków. Terroryzm jest używany jako metoda potępienia i krytyki określonego działania. Oprócz Al-Kaidy istnieje jeszcze wiele innych organizacji, które za pomocą przemocy walczą o określone prawa. Można tutaj wymienić np. ruchy dbające o ochronę środowiska, takie jak: Front Wyzwolenia Ziemi (ELF) czy Front Wyzwolenia Zwierząt (ALF). Ugrupowania te w swoim działaniu przypominają islamskie organizacje terrorystyczne. Ataki, które mogą uśmiercać, skierowane są w osoby nieszanujące przyrody, czyli np. w myśliwych. „U podłoża terroryzmu zawsze leży niezadowolenie z istniejącego stanu rzeczy i potrzeba jego zmiany połączona z brakiem możliwości jego dokonania”¹³. Niezadowolenie, frustracja i nienawiść są głównymi siłami napędowymi terroryzmu. Do jego głównych przyczyn bardzo często zalicza się również lęk. Terrorysty boją się, że nigdy nie osiągną postawionych sobie celów i próbują zastraszyć tych, którzy mogą coś zmienić¹⁴. Wszystkie te czynniki mogą „popychać” ludność walczącą o swoje prawa do sięgania po najbardziej drastyczne środki, jakimi są zamachy terrorystyczne i zabijanie niewinnych ludzi. Działalność terrorystyczna zawsze kojarzy się z przemocą i agresją. W XXI wieku terrorysty stosują przeróżne metody walki: od zastraszania, po porwania i mordowanie, używają broni konwencjonalnej i niekonwencjonalnej, atakują z powietrza, wody i lądu. Biorąc pod uwagę wszystkie możliwe elementy omawianego zjawiska, można wyróżnić kilkadziesiąt typologii terroryzmu.

Jednym z podstawowych podziałów jest podział na „terroryzm wewnętrzny, wewnętrzny sponsorowany międzynarodowo oraz międzynarodowy”¹⁵. Pierwszy z nich, czyli terroryzm wewnętrzny, odnosi się do ataków dokonywanych wyłącznie na terytorium jednego kraju i przeprowadzanych przez terrorystów tegoż kraju. Terroryzm wewnętrzny sponsorowany międzynarodowo dotyczy aktów mających

---

¹³ http://www.akohard.kk.e-wro.pl/Ksiazka_html/terroryzm.html – stan z dnia 11.07.2010.

¹⁴ Podczas konferencji „Podstawowe przyczyny terroryzmu”, zorganizowanej w 2003 roku w Oslo, zauważono, że terroryzm mogą wywoływać następujące czynniki: „brak demokracji, wolności obywatelskich i rządów prawa, upadłe lub słabe państwo, gwałtowna modernizacja, świeckie lub religijne ideologie ekstremistyczne, wcześniejsze wydarzenia historyczne w postaci przemocy politycznej, wojen domowych, rewolucji, dyktatury lub okupacji, hegemonia i nierówność sił, nielegalny i skorumpowany rząd, potężne podmioty zewnętrzne wspierające nielegalny rząd, represje ze strony zagranicznego okupanta lub sił kolonialnych, doświadczenia dyskryminacji w związku z pochodzeniem etnicznym lub religijnym, niepowodzenie odniesione przez państwo lub niechęć z jego strony w stosunku do włączenia w społeczeństwo grup dysydenckich lub pojawiających się klas społecznych, doświadczenie niesprawiedliwości społecznej, obecność charyzmatycznych przywódców ideologicznych”. Za: J. Horgan, *Psychologia terroryzmu*, PWN, Warszawa 2008, s. 102-103.

¹⁵ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 32, 33.

charakter wewnętrzny, przeprowadzonych na terytorium jednego państwa, jednak uzyskujących wsparcie z zewnątrz. Pomoc może mieć charakter od finansowego, aż po militarny i ideologiczny. Natomiast terroryzm międzynarodowy ma miejsce, gdy atak odbywa się na terytorium obcego państwa, kiedy zostają poszkodowani obywatele innego kraju niż kraj sprawcy oraz gdy ugrupowanie jest częścią międzynarodowej sieci terrorystycznej. Działalność organizacji terrorystycznych raz może mieć charakter wewnętrzny, a raz międzynarodowy. Przykładowo, jeśli ETA działa jedynie na terytorium własnego kraju, jest to terroryzm wewnętrzny, jeśli jednak w wyniku ich zamachów zginie obywatel innego kraju, można mówić o terroryzmie międzynarodowym.

Kolejny podział terroryzmu to podział ze względu na dobór ofiary i wyróżniamy tutaj terroryzm indywidualny i zbiorowy¹⁶. W przypadku terroryzmu indywidualnego celem ataku jest konkretna osoba. Zamachowcy dążą do „usunięcia” człowieka, który może przeszkodzić im w realizacji ich celów, głosić poglądy sprzeczne z ich ideałami, lub jego śmierć może wyrzucić ogromne wrażenie. W przypadku tego rodzaju zamachów śmierć dodatkowych osób nie jest pożądana. Zabójstwo tylko tej jednej, konkretnej osoby ma zawsze charakter symboliczny, ma stanowić rodzaj reklamy dla sprawcy. „Siła propagandowa terroryzmu indywidualnego leży bowiem w tym, że osoba będąca celem zamachu jest przeciwieństwem stanowiska zamachowcy”¹⁷. Ostatnio większość ataków ma jednak charakter zbiorowy, co oznacza, że ofiarami są przypadkowe osoby, np. zamach na WTC. Mając na względzie używane do realizacji celu środki walki, można dokonać podziału współczesnego terroryzmu na konwencjonalny i niekonwencjonalny¹⁸. Istotą terroryzmu konwencjonalnego jest wykorzystywanie do realizacji celów środków konwencjonalnych, a więc np. broni białej, broni strzeleckiej lub innych niebezpiecznych narzędzi, materiałów i środków wybuchowych, środków artyleryjskich, modeli samolotów, samolotów pasażerskich i transportowych. Z kolei terroryzm niekonwencjonalny podzielić można na: jądrowy, chemiczny, biologiczny, elektroniczny. Istnieje wiele przesłanek, że terroryzm broni masowego rażenia w przyszłości stanie się głównym zagrożeniem. Bojowe środki trujące (BST), bojowe środki biologiczne – np. laseczka wąglika czy pałeczka dżumy – mogą spowodować masowe ofiary. Wiele rodzajów środków toksycznych jest łatwo dostępnych, a sposób ich użycia również nie sprawia większego problemu. Środki biologiczne, które jak na razie nie były używane na większą skalę, stają się coraz częściej przedmiotem zainteresowania terrorystów. Wiąże się to z tym, że niebezpieczne bakterie to żywe organizmy, zdolne do samodzielnej reprodukcji i kiedy już zostaną uwolnione, trudno je powstrzymać. Szczególnym rodzajem terroryzmu

---

¹⁶ www.stosunkimiedzynarodowe.pl/2008/06/08/terroryzm-politologia-wspolczesnego-swiatea – stan z dnia 31.03.2010.

¹⁷ www.bor.pl/index2.php?fk=81 – stan z dnia 31.03.2010.

¹⁸ K. Jałoszyński, *Współczesny...*, op. cit., s. 41.

jest tzw. terroryzm z udziałem państwa¹⁹. Oznacza to, że ataki dokonywane są nie tylko przez osoby prywatne, ale również przez państwa. Istnieje kilka przypadków wykorzystywania terroryzmu przez państwo. Pierwszy z nich ma miejsce, gdy akty terrorystyczne dokonywane są przez funkcjonariuszy państwowych, kolejny, gdy państwo kontroluje działania organizacji terrorystycznych i/lub toleruje na swoim terytorium planowanie i przeprowadzanie akcji terrorystycznych. Istnieją liczne przykłady terroryzmu z udziałem państwa, a bardzo dobrym przykładem pogodzenia polityki rządu i klasycznego terroryzmu państwowego jest „Islamska Republika Iranu, która to mord i zabójstwa traktuje jako legalną kontynuację polityki państwa, z użyciem środków przemocy fizycznej. Odwołując się do głównego czynnika, wokół którego powstaje konflikt, można wymienić następujące typy współczesnego terroryzmu: nacjonalistyczno-separatystyczny, ideologiczno-światopoglądowy i parapolityczny”²⁰. Terroryzm nacjonalistyczno-separatystyczny odnosi się do organizacji terrorystycznych walczących o uzyskanie autonomii politycznej, etnicznej, religijnej lub niepodległościowej dla grupy etnicznej, przyłączenia części terytorium danego państwa do obszaru innego państwa. Terroryzm nacjonalistyczno-separatystyczny narodził się w wyniku walk grup etnicznych o zachowanie odrębności kulturowej i etnicznej, gdy pokojowe negocjacje nie przynosiły zamierzonych efektów. Kultura i tożsamość narodowa dla wielu osób ma bardzo duże znaczenie. Odmienność obyczajów, religii, języka i historii jest częstą przyczyną konfliktów między narodami. Po zakończeniu zimnej wojny nastąpił wzrost konfliktów etnicznych, coraz więcej grup wraz ze wzrostem świadomości narodowej zaczęło domagać się niezależności. Separatyzm, który „oznacza polityczne dążenie do oderwania ściśle określonej części terytorium od jakiegoś państwa i utworzenie odrębnej struktury państwowej lub przyłączenie tego terytorium do sąsiedniego kraju”²¹ charakteryzuje się w swoim działaniu częstym stosowaniem terroru. Przykładem terroryzmu separatystycznego jest działalność Baskijskiej Organizacji Separatystycznej (ETA) oraz Irlandzkiej Armii Republikańskiej (IRA). Grupy etniczne, które w drodze pokojowych negocjacji nie mogły uzyskać suwerenności, zaczęły stosować terroryzm jako metodę zwrócenia na siebie uwagi. Dążenie do posiadania własnego państwa, obawa przed wynarodowieniem, utratą tożsamości narodowej, religijnej jest częstą przyczyną licznych konfliktów o charakterze terrorystycznym. Do grup narodowych walczących o uzyskanie autonomii bądź niepodległości metodami terrorystycznymi można zaliczyć zarówno ruchy wyzwolenicze, regionalne, separatystyczne, jak i secesjonistyczne. Ich punktem wyjścia jest konflikt między pewną grupą etniczną, którą uważa się za odrębny naród, a władzami centralnymi. Z reguły grupa ta mieszka na jednym

---

¹⁹ W. Dielt, K. Hirschmann, R. Tophoven, *Terroryzm*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 90.

²⁰ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 28, 29.

²¹ V. Grotowicz, *Terroryzm w Europie Zachodniej*, Warszawa–Wrocław 2000, s. 310.

terytorium i mówi tym samym, aczkolwiek innym niż urzędowy, językiem. Istotnym elementem w badaniu jedności tego typu grup jest tradycja i historia. Źródłem konfliktu jest poczucie zdominowania i represji w sferze politycznej, ekonomicznej i kulturowej ze strony centrali²². Terroryzm ideologiczno-światopoglądowy można podzielić na terroryzm lewacki, np. Frakcja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady, terroryzm skrajnie prawicowy, czyli nacjonalistyczny, neonazistowski, rasistowski itp., np. Włoskie Zbrojne Komórki Rewolucyjne – NAR, oraz terroryzm religijny – islamskich ekstremistów. Podstawą terroryzmu ideologicznego jest dążenie „do zmiany istniejącego porządku, systemu ekonomicznego i prawnego w państwie – przede wszystkim kapitalistycznym, przez ugrupowania terrorystyczne o zabarwieniu lewackim lub marksistowskim, które postrzegają go jako skrajnie złego i antyproletariackiego. Ideologia stanowi system poglądów, idei, pojęć politycznych, socjologicznych, prawnych, etycznych, religijnych lub filozoficznych jednostek albo grup osób”²³. Organizacje skrajnej lewicy w swojej działalności kierują się ideologią związaną z anarchizmem, marksizmem-leninizmem. Natomiast organizacje skrajnej prawicy swoje inspiracje czerpią z ideologii nazistowskiej, faszystowskiej. Ataki mają miejsce głównie w miejscach, gdzie pojawiają się problemy ekonomiczne, bezrobocie oraz społeczne rozczarowanie i są wymierzone przede wszystkim przeciwko obcokrajowcom. Terroryzm parapolityczny jest uzasadniony innymi względami doktrynalnymi i światopoglądowymi. „Zmierza on do celów pozornie ograniczonych i niezwiązanych w sposób bezpośredni z kwestiami powszechnie identyfikowanymi jako polityczne. Stanowi przemoc skierowaną na wymuszenie relatywnie ograniczonych (w porównaniu z innymi formami terroryzmu) koncesji (...). Spotykany jest jako ekoterrorystyczna działalność ruchu obrońców praw zwierząt, głównie – Front Wyzwolenia Zwierząt (ALF)”²⁴. Kolejnego podziału terroryzmu można dokonać, biorąc pod uwagę obszar, na którym to zjawisko występuje. Używając kryterium środowiska, w jakim dany atak ma miejsce, możemy wymienić terroryzm: lądowy, powietrzny i morski²⁵. Jak już sama nazwa wskazuje, terroryzm lądowy dotyczy ataków dokonywanych na lądzie, terroryzm morski na morzu, oceanie, np. atak terrorystów na okręt morski, natomiast terroryzm powietrzny odnosi się do ataków dokonanych w powietrzu, czyli na pokładzie samolotu. Włoski specjalista w zakresie obrony cywilnej F. Pierantoni wyodrębnił m.in. następujące odmiany terroryzmu:

- terroryzm informatyczny, który polega m.in. na włamywaniu się do komputerów, wprowadzaniu do programów komputerowych zakłóceń i wirusów,

---

²² www.gazetainnowacje.pl/innowacje20/strona5.htm/ – stan z dnia 05.04.2010.

²³ K. Jaroszyński, *Współczesny wymiar...*, op. cit., s. 37.

²⁴ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 31.

²⁵ K. Jaroszyński, *Współczesny wymiar...*, op. cit., s. 38.

- „ekoterroryzm – działa w imię populistycznych haseł ratowania ziemi przed obecnością na jej powierzchni obiektów i urządzeń, które mogą zagrażać ekologii,
- zdegenerowana partyzantka – występuje w krajach „trzeciego świata”, w których hasła wyzwolenia społecznego i narodowego są szczególnie nośne. Pod „płaszczkiem” działalności narodowowyzwoleńczej organizacje te współdziałają z grupami przestępczymi lub stanowią ich „ramię zbrojne”, zajmują się handlem narkotykami, „żywym towarem”, prostytutką, ochroną bossów organizacji przestępczych,
- partyzantka miejska (gangi miejskie) – funkcjonuje w dużych miastach, tzw. betonowych dżunglach, jakimi są miasta powyżej jednego miliona mieszkańców. (...) Gangi te działają na obszarach miejskich, nad którymi władza utraciła kontrolę i jest wobec nich praktycznie bezradna. Taka sytuacja ma miejsce np. w Karaczi czy Rio de Janeiro (...).
- mafia – zhierarchizowane i doskonale zorganizowane grupy przestępcze, dysponujące potężnymi środkami finansowymi oraz licznymi uzbrojonymi grupami wykonawczymi. Za najgroźniejsze uważa się mafie włoskie, meksykańskie, tureckie, rosyjskie, kolumbijskie, japońskie czy też chińskie. Zajmują się handlem bronią, narkotykami, organami ludzkimi, prostytutką²⁶.

Używając różnych kryteriów, można dokonać jeszcze wielu innych podziałów terroryzmu. Naukowcy, badając to zjawisko, cały czas odkrywają jego nowe przyczyny i elementy, co powoduje, że powstają nowe typologie.

W dobie zachodzących procesów globalizacyjnych, postępu integracji i współpracy międzynarodowej kluczową rolę w zwalczaniu terroryzmu odgrywają organizacje o zasięgu światowym. Zapobieganie, przeciwdziałanie i zwalczanie terroryzmu jest wręcz niemożliwe bez współpracy państw. Jest to zjawisko globalne i konieczna jest tutaj współpraca światowa, która objawia się m.in. poprzez działalność organizacji międzynarodowych. Najważniejszymi instytucjami, odgrywającymi kluczową rolę w zwalczaniu terroryzmu, są: ONZ (Organizacja Narodów Zjednoczonych), NATO (Pakt Północnoatlantycki), UE (Unia Europejska) oraz OBWE (Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie). Pierwszoplanową rolę w budowaniu światowego systemu bezpieczeństwa odgrywa Organizacja Narodów Zjednoczonych, która powstała na podwalinach Ligi Narodów 24 października 1945 r. w wyniku podpisania *Karty Narodów Zjednoczonych*. Podstawowy cel ONZ został określony jako „ochrona przyszłych pokoleń od klęsk wojny i stworzenie warunków umożliwiających utrzymanie sprawiedliwości, poszanowanie zobowiązań wynikających z umów oraz innych źródeł prawa międzynarodowego. Członkowie ONZ zobowiązali się do utrzymywania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa z zastosowaniem

---

²⁶ Ibidem, s. 41.

środków zbiorowych dla zapobiegania zagrożeniom pokoju i ich usuwania oraz tłumienia aktów agresji i innych naruszeń pokoju. Istotne znaczenie dla sprawnego funkcjonowania systemu bezpieczeństwa zbiorowego ma zobowiązanie do regulowania sporów międzynarodowych metodami pokojowymi. Czynnikiem ułatwiającym ich wykonywanie jest rozwój współpracy państw na zasadach równouprawnienia i wzajemnego poszanowania interesów oraz rozwiązywania wspólnym wysiłkiem problemów o charakterze politycznym, gospodarczym, kulturalnym, humanitarnym²⁷. Walka z terroryzmem jest integralną częścią mandatu ONZ. W ramach współpracy międzynarodowej udało się państwom wypracować m.in. trzynaście konwencji antyterrorystycznych. Praca nad tworzeniem nowych norm prawnych, rezolucji, powoływanie organów do walki z terroryzmem bezustannie trwa i dzięki temu na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat Narody Zjednoczone wiele uczyniły, aby zwalczyć terroryzm²⁸. Oczywiście prawdziwy przełom w podejmowaniu działań mających na celu walkę z terroryzmem nastąpił po 11 września 2001 roku. Już na drugi dzień po tragicznych zamachach w USA została przyjęta rezolucja 1368. W dokumencie tym Rada Bezpieczeństwa NZ „potępiła przerażające akty terrory z 11 września 2001 roku, uznając jednocześnie takie czyny jako groźbę dla pokoju i bezpieczeństwa na świecie; wyraziła najgłębsze wyrazy współczucia i złożyła swoje kondolencje ofiarom i ich rodzinom, a także rządowi USA; wezwała wszystkie państwa do wspólnej pracy, by doprowadzić przed oblicze sprawiedliwości winnych tej tragedii; wezwała także do przyspieszenia wysiłków zmierzających do ratyfikacji przez poszczególne państwa odpowiednich konwencji antyterrorystycznych uchwalonych przez ONZ; wyraziła swoją gotowość do podjęcia wszelkich niezbędnych kroków, zgodnych z zapisami NZ, w celu zwalczania terroryzmu; potwierdziła swoją wolę walki ze wszelkimi formami terroryzmu”²⁹.

Wydarzenia z Nowego Jorku doprowadziły również do przyjęcia przez Radę Bezpieczeństwa NZ rezolucji 1373, która była ukierunkowana na walkę z terroryzmem. Bez wątpienia dokument ten jest jednym z najważniejszych dokumentów przyjętych na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych. Rezolucja 1373, która została uchwalona 28 września 2001 roku, nakreśla obszar współpracy państw

---

²⁷ www.politycznie.peac.pl/13.php – stan z dnia 17.07.2010.

²⁸ Zgromadzenie Ogólne zaniepokojone wzrostem zagrożenia terrorystycznego m.in. już w 1963 roku przyjęło konwencję o przestępstwach i niektórych innych czynach popełnionych na pokładach statków powietrznych, w 1970 roku o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi, w 1971 roku o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego, w 1979 roku przeciwko braniu zakładników, w 1980 roku o ochronie fizycznej materiałów jądrowych, w 1988 roku w sprawie przeciwdziałania bezprawnym czynom przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej, w 1991 o oznaczaniu plastikowych środków wybuchowych w celu ich wykrywania, w 1999 roku powołano do życia Sekcję Zapobiegania Terroryzmowi, która wchodziła w skład Biura ds. Środków Odurzających i Przestępczości.

²⁹ www.unic.un.org.pl/terroryzm/dzialanianz-stary.php – stan z dnia 18.07.2010.

w dziedzinie zwalczania terroryzmu oraz stanowi punkt odniesienia dla wielu innych tworzonych przez organizację dokumentów. Rezolucja 1373 zobowiązuje wszystkie państwa do zwalczania i zapobiegania finansowaniu terroryzmu, nakazuje pociąganie do odpowiedzialności karnej oraz zamrażanie rachunków bankowych osób lub organizacji, co do których istnieją uzasadnione podejrzenia, że biorą udział w działalności terrorystycznej. W rezolucji Rada Bezpieczeństwa zdecydowała również, że należy powstrzymać się od udzielania pomocy podmiotom zaangażowanym w działalność terrorystyczną, odmawiać udzielenia schronienia osobom, które w jakikolwiek sposób biorą udział w działaniach terrorystycznych, czy to przez planowanie, finansowanie, czy przez dokonanie samego ataku. W ramach rezolucji 1373 państwa powinny dzielić się między sobą informacjami na temat działalności terrorystycznej, podejmować wszelkie niezbędne kroki zapobiegawcze, zapobiegać wykorzystywaniu swoich terenów do planowania, finansowania lub popełniania czynów terrorystycznych. Na mocy rezolucji został również powołany Komitet Antyterrorystyczny, którego głównym zadaniem jest pomoc państwom w dostosowaniu prawa krajowego tak, aby jak najskuteczniej państwa i panujące w nim normy mogły wypełniać postanowienia rezolucji 1373.

12 października 2001 roku został przyjęty kolejny dokument – rezolucja 1377. „Akt ten zawierał postanowienia Rady Bezpieczeństwa (...) o przyjęciu przez kraje członkowskie ONZ deklaracji o powszechnym wysiłku w walce z terroryzmem, który jest jednym z największych zagrożeń dla globalnego pokoju i bezpieczeństwa. Dokument zaleca Komitetowi Kontrterrorystycznemu rozwinięcie badań nad metodami skuteczniejszego promowania i inkorporowania do wewnętrznych systemów prawnych państw oraz organizacji, rozwiązań przedstawionych przez Rezolucję 1373 (2001)”³⁰.

W 2003 roku została przyjęta rezolucja 1455, która dotyczy wzmocnienia reżimu sankcji wobec Talibów i Al-Kaidy, w 2004 roku rezolucja 1540, która wzywała do kontroli rozprzestrzeniania broni nuklearnej, chemicznej i biologicznej, natomiast 8 września 2006 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło *Globalną Strategię Zwalczania Terroryzmu*, która wieńczy lata wysiłków i prób uzgodnienia wspólnego stanowiska w sprawie zwalczania terroryzmu. Na kartach strategii potępiono wszelkie formy terroryzmu, określono środki, które mają być podejmowane w celu zapobiegania i zwalczania tego zjawiska.

North Atlantic Treaty Organization, czyli Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego, jest organizacją o charakterze polityczno-militarnym założoną 4.04.1949 roku przez niepodległe państwa na rzecz utrzymania pokoju i obrony swojej wolności. Początkowym celem istnienia organizacji była obrona militarna przed atakiem ZSRR. Powstanie Sojuszu miało stworzyć wspólny system obronny oraz wzmocnić

---

³⁰ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 90.

współpracę między państwami, tak aby mogły przeciwstawić się zagrożeniom zwróconym przeciwko ich bezpieczeństwu. Podstawowym zadaniem Sojuszu jest zapewnienie bezpieczeństwa jego członkom w myśl zasady, że atak na jedno państwo członkowskie jest atakiem na wszystkich sojuszników. Traktat zobowiązuje każde państwo członkowskie do pomocy sojusznikom w przypadku zagrożenia, a także wymaga, by każde z nich zobowiązało się do niepodejmowania działań stojących w sprzeczności z zapisami Traktatu. Głównym zadaniem Sojuszu jest zagwarantowanie za pomocą środków politycznych i militarnych wolności i bezpieczeństwa wszystkim członkom Paktu, rozwijanie bezpieczeństwa międzynarodowego w ramach współpracy ze wszystkimi członkami i państwami partnerskimi należącymi do programu Partnerstwo dla Pokoju oraz Euroatlantyckiej Rady Partnerstwa, a także wysyłanie misji wojskowych do państw, w których mają miejsce konflikty w celu ich zażegnania. NATO stanowi także forum współpracy państw członkowskich i partnerskich w ramach: planowania cywilnego w sytuacjach kryzysowych, usuwania skutków katastrof naturalnych, realizacji programów naukowych w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego.

Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego utworzona w 1949 r. po okresie zimnej wojny musiała przejść poważne zmiany, by sprostać nowym warunkom i stać czoło nowym zagrożeniom. NATO straciło głównego wroga, co spowodowało sformułowanie nowych stanowisk i celów organizacji wobec bezpieczeństwa oraz rodzących się zagrożeń i wyzwań. Z chwilą zakończenia zimnej wojny głównym zadaniem NATO było „wprowadzenie prawnomiędzynarodowego porządku na obszarach ogarniętych wojną i konfliktami narodowościowymi (...) Sojusz zmienił swoją rolę z sojuszniczego układu czysto obronnego w policjanta Europy – strażnika ochrony praw człowieka, rozdzielającego walczące strony”³¹.

W NATO terroryzm jako ważny problem bezpieczeństwa został dostrzeżony w „Koncepcji Strategicznej Sojuszu przyjętej przez Szefów Państw i Rządów uczestniczących w spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej w Waszyngtonie w dniach 23 i 24 kwietnia 1999 r.”³², jednak w centrum uwagi znalazł się dopiero po zamachach na World Trade Centre i Pentagon 11 września 2001 r. Już następnego dnia po tych wydarzeniach państwa członkowskie uznały, że ten akt terroru pozwala na zastosowanie art. 5 traktatu waszyngtońskiego, że atak na Stany Zjednoczone zostaje uznany za atak na wszystkie państwa Sojuszu. Od czasu szczytu w Brukseli 1994 r. do problematyki terroryzmu nawiązywał szereg kolejnych dokumentów przyjmowanych przez organy Sojuszu. Niestety w małym stopniu zwracały one uwagę na stopień zagrożenia terroryzmem, zjawisko to postrzegane było raczej jako problem wewnętrzny. Działania NATO skupiły się natomiast głównie na odbudowie państw

---

³¹ www.stosunki-miedzynarodowe.pl/referaty/nato4.html – stan z dnia 28.07.2010.

³² K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar...*, op. cit., s. 270.

byłej Jugosławii, umacnianiu partnerstwa z państwami byłego Związku Radzieckiego oraz państwami z obszaru Morza Śródziemnego. Od 11 września zwalczanie terroryzmu stało się jednym ze strategicznych celów działania Sojuszu. „Świadczy o tym uzgodniona podczas szczytu w Pradze 22 listopada 2002 r. Wojskowa koncepcja NATO odnośnie obrony przeciwko terroryzmowi. Koncepcja zakłada możliwość podjęcia przez Radę Północnoatlantycką decyzji o użyciu sił zbrojnych będących w dyspozycji Sojuszu do zwalczania terroryzmu. Działania sił zbrojnych prowadzone zarówno na terytorium NATO, jak i poza nim mogą obejmować: powstrzymywanie terroryzmu, obronę przed atakami terrorystycznymi oraz usuwanie skutków aktów terroru na wniosek państwa zaatakowanego, w szczególności w przypadku użycia przez terrorystów broni biologicznej, chemicznej lub jądrowej”³³. Na szczycie w Pradze w 2002 r. przyjęto również „Plan działania partnerstwa terroryzmu”, którego celem było określenie zasad i priorytetów współpracy pomiędzy NATO i partnerami w sprawie zwalczania terroryzmu. Sojusznicy i partnerzy zobowiązali się do rozszerzania dialogu politycznego, wymiany informacji na temat terroryzmu, skutecznego zwalczania skutków ataków terrorystycznych oraz wzajemnego wsparcia w walce z tym zjawiskiem. W efekcie szczytu NATO w 2002 r. podjęto działania mające na celu transformację i adaptację organizacji do wyzwań nowej epoki. Najważniejsze zmiany w Sojuszu, które nastąpiły dzięki ustaleniom w Pradze, to:

- stworzenie Sił Odpowiedzi NATO (NRF – *NATO Response Force*) – mobilnych, technologicznie zaawansowanych, mogących działać zarówno na lądzie, na morzu i w powietrzu (...);
- usprawnienie struktury dowodzenia – zlikwidowano stare struktury i utworzono dwa dowództwa strategiczne: Dowództwo Sojusznicze ds. Operacji (ACO – *Allied Command Operations*) z siedzibą w Mons (Belgia), któremu powierzono całość funkcji NATO, oraz Dowództwo Sojusznicze ds. Transformacji (ACT – *Allied Command Transformation*) z siedzibą w Norfolk (Wirginia, USA), odpowiedzialne za transformację wojskową Sojuszu;
- podwyższenie zdolności reagowania Sojuszu w sytuacjach kryzysowych na podstawie tzw. Praskich Zobowiązań na rzecz Zdolności Obronnych (PCC – *Prague Capabilities Commitment*)³⁴, powstały również przenośne laboratoria analityczne specjalizujące się w rozpoznawaniu zagrożenia nuklearnego, biologicznego i chemicznego (NBC), jednostki reagowania w przypadku ataku z użyciem NBC, wirtualne centrum doskonalenia obrony przeciwko broniom NBC.

---

³³ R. Niedźwiecki, *Współczesny terroryzm. Jakie strategie zwalczania?*, „Zeszyty Naukowe AON”, nr 4(69), 2007, s. 56.

³⁴ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar...*, op. cit., s. 271.

Na kolejnym szczycie, który miał miejsce w Stambule 2004 r., podjęto decyzję o utworzeniu w ramach Kwatery Głównej NATO Jednostki Wywiadu ds. Zagrożenia Terrorystycznego, której „celem było podniesienie poziomu wymiany informacji wywiadowczej pomiędzy sojusznikami (...) Ponadto w Stambule przyjęto Program Prac na Rzecz Obrony przed Terroryzmem w celu wzmocnienia zdolności Sojuszu w obliczu terroryzmu i jego zakończenia za pomocą zaawansowanych technologii. Program ukierunkowany jest na wspomaganie narodowych programów naukowych i badawczych celem wypracowania nowych i udoskonalonych technologii przydatnych w zwalczaniu terroryzmu”³⁵. NATO swój udział w walce z terroryzmem bierze również poprzez przeprowadzenie operacji wojskowych i misji, m.in. w Afganistanie, Iraku, na Bałkanach i w regionie Morza Śródziemnego. Do operacji pokojowych i stabilizacyjnych NATO można zaliczyć m.in. zabezpieczenie Cieśniny Gibraltarskiej po 11 września 2001 r. w ramach operacji Active Endeavour, obecność Międzynarodowych Sił Wspierających Bezpieczeństwo (ISAF) w Afganistanie.

Zagrożenie terrorystyczne wymaga od państw NATO szybkiej, całościowej i wielostronnej działalności. Bardzo często członkowie traktatu nie są w stanie wypracować wspólnej strategii, co sprawia, że organizacja nie działa prawidłowo. Aby NATO mogło skutecznie zwalczać terroryzm, wymagana jest reakcja całościowej i wielostronnej strategii. Niestety z tym bywa różnie. Brak zgody wewnątrz sojuszu i problemy z wypracowaniem wspólnego stanowiska nie sprzyjają walce z terroryzmem. W opinii niektórych naukowców i specjalistów w dziedzinie terroryzmu NATO jest dość słabo przygotowane do walki z tym rodzajem przestępczości, który wymaga specjalnego podejścia i specjalnych metod walki. Organizacji terrorystycznych nie zniszczy się przy użyciu czołgów i kul. Zabici terroryści będą zastępowani kolejnymi i kolejnymi. Oparcie się jedynie na przemoc nie rozwiąże problemu, o czym pisze Bartłomiej Bartoszek w artykule *NATO – kończąca się opowieść*: „To, że Al-Kaidy nie można zniszczyć przy użyciu bombowców i luf armatnich zrozumiano dopiero w Afganistanie, tysiące żołnierzy, setki pojazdów i samolotów, tony zużytej amunicji i... nic. Osama bin Laden pozostaje na wolności, Talibowie wciąż nie zostali pokonani, Afganistan nieodbudowany, a widoków na zwycięstwo brakuje”³⁶. Aby skutecznie zwalczać terroryzm, należy skupić się na zwalczaniu jego pierwotnych przyczyn. Walka z terroryzmem nie może mieć wyłącznie charakteru wojskowego. W tym przypadku trzeba zwrócić bardzo dużą uwagę na prewencję. Należy zastosować środki o charakterze politycznym, dyplomatycznym, finansowym, a użycie siły militarnej powinno być ostatecznością.

Walka z terroryzmem jest tak trudna, ponieważ obecnie mamy do czynienia z precyzyjnymi atakami na wcześniej wybrane cele. Coraz częściej terroryści

---

³⁵ www.msz.gov.pl/nato,30006.html, stan z dnia 28.07.2010.

³⁶ http://www.mojeopinie.pl/nato_konczaca_sie_opowiesc,3,1228771696 – stan z dnia 28.07.2010.

wykorzystują „nowoczesną broń”, którą są zamachowcy samobójcy. Dostarczają oni na określone miejsce i w ustalonym czasie ładunek wybuchowy i ginąc, zabijają przypadkowe osoby, niszcząc budowle, siejąc strach i panikę. Taki rodzaj ataku jest dość trudny do zwalczania. Ciężko jest zapewnić ochronę i bezpieczeństwo przed pojedynczym, zdecydowanym na śmierć człowiekiem. Zamachowiec samobójca najczęściej nie posiada wiedzy wojennej. Jest on jedynie „ludzką bombą”. Takie ograniczenie wiedzy na temat ataku znacznie zmniejsza ryzyko dekonspiracji i nie pozwala służbom specjalnym skutecznie im przeciwdziałać. Oczywiście są ataki, w których uczestniczą osoby bardzo inteligentne, przez dłuższy czas przygotowywane do swojego zadania, tak jak to miało miejsce w przypadku ataków z 11 września. Skuteczność ataków terrorystycznych jest tak duża, bowiem zamachowcy bardzo często wykorzystują środki transportu. W przypadku porwania samolotu czy innego pojazdu, jeśli terrorysta przejmie kontrolę nad sterem, możliwość zapobiegnięcia katastrofie jest niewielka. Sieć terrorystyczna jest rozległa, dobrze zorganizowana i finansowana, co również utrudnia walkę z tym zjawiskiem.

O walce z terroryzmem zaczęliśmy poważnie myśleć dopiero po wydarzeniach z 11 września i niestety do tej pory nie stworzyliśmy skutecznych metod walki z nim. Na razie ani NATO, ani żadna inna organizacja nie jest w pełni gotowa do skutecznego zwalczania terroryzmu.

Integracja europejska oraz otwarcie granic i mniejsza kontrola przepływu osób ułatwiały terrorystom rozwój różnego rodzaju form międzynarodowej przestępczości. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska w krajach europejskich, Wspólnota musiała objąć swoim zasięgiem działania w sferze zwalczania terroryzmu oraz stworzyć wspólne strategie zwalczania i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym. W dobie wzrastającej przestępczości, gdy podstawowe prawa, czyli prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa, są zagrożone, Unia Europejska kładzie duży nacisk na przygotowanie i przyjmowanie nowych regulacji dotyczących zwalczania terroryzmu.

Zjawisko międzynarodowego terroryzmu na scenie europejskiej zostało zauważone z początkiem lat 70. XX wieku. Główną przyczyną zajęcia się zagrożeniami ze strony organizacji terrorystycznych były tragiczne wydarzenia, które miały miejsce podczas olimpiady w Monachium w 1972 r. W grudniu 1975 r. podczas nieformalnego spotkania ministrów spraw wewnętrznych państw członkowskich WE w Rzymie powołano do życia tzw. grupę TREVI. Powszechnie przyjmuje się, że nazwa tego gremium to skrót od francuskich słów określających jego zadania: *Terrorisme, Radioalisme, Extremisme, Violence International*. Część badaczy uważa natomiast, że nazwa „Trevi” wywodzi się od słynnej rzymskiej fontanny di Trevi, znajdującej się nieopodal miejsca obrad. Grupa TREVI „została podzielona na pięć podgrup roboczych, z których tylko trzy zaczęły faktycznie funkcjonować. Zwalczaniem terroryzmu na skalę europejską zajęła się utworzona 31 maja 1977 r. podgrupa TREVI I.

Jej zadaniem było zbieranie i analizowanie informacji o poszczególnych europejskich organizacjach terrorystycznych³⁷. Państwa TREVI w ramach współpracy zobowiązały się przedstawiać raporty i analizy z działań mających na celu zapobieganie i walkę z terroryzmem. Do osiągnięć tego gremium zaliczamy również wypracowanie zaakceptowanej przez wszystkie państwa członkowskie definicji terroryzmu, za którą uważano „użycie lub usiłowanie użycia przemocy przez zorganizowaną grupę w celu zrealizowania określonych celów politycznych”³⁸. Kolejne zamachy terrorystyczne pokazały jednak, że tak brzmiąca definicja wymaga przeobrażenia, bowiem działania terrorystyczne nie mają wyłącznie charakteru politycznego.

Oprócz grupy TREVI powstało jeszcze kilka innych inicjatyw, które rozwijały nieformalną współpracę w walce z przestępczością i terroryzmem. Grupa „Kilowat”, która powstała prawdopodobnie w 1997 r., polegała na współpracy służb specjalnych piętnastu krajów w zwalczaniu terroryzmu islamskiego. Powołany do życia w 1979 r. Klub Wiedeński również odpowiadał za walkę z terroryzmem. W tym samym roku powstała również Policyjna Grupa Robocza ds. Terroryzmu oraz Klub Quantico, który gromadził funkcjonariuszy służb upoważnionych do zwalczania terroryzmu z RFN, Francji, Wielkiej Brytanii, USA, Austrii i Kanady.

„Grupę TREVI od 1986 r. aktywnie włączono do prac przygotowawczych związanych z tworzeniem podstaw prawnych i instytucjonalnych przyszłej Unii Europejskiej. Zawarcie w 1992 r. traktatu o Unii Europejskiej formalnie włączyło problematykę walki z terroryzmem do trzeciego filaru Unii Europejskiej, czyli do wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych”³⁹. Zgodnie z art. 29 TUE wspólnym celem państw członkowskich jest zapewnienie bezpieczeństwa, wolności i sprawiedliwości w ramach współpracy policyjnej i sądowej, zapobieganie i zwalczanie terroryzmu oraz innego rodzaju przestępczości przy udziale służb celnych, EUROPOL-u i innych właściwych organów w państwach członkowskich. Organem odpowiedzialnym za realizację tych założeń została Rada Unii Europejskiej, która została upoważniona do przyjmowania wspólnych stanowisk i działań oraz projektów konwencji międzynarodowych. Przewodniczący Rady Unii Europejskiej uzyskał prawo do zwoływania nadzwyczajnego posiedzenia w ciągu 48 godzin, a w nagłych przypadkach w krótszym terminie w momencie zagrożenia bezpieczeństwa. Na mocy traktatu z Maastricht powstał również Komitet Polityczny złożony z dyrektyw politycznych Ministerstw Spraw Zagranicznych, którego celem była realizacja wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.

Do trzeciego filaru traktat z Maastricht zaliczył m.in.: „politykę azyłową, zasady przekraczania zewnętrznych granic państw członkowskich, politykę imigracyjną, zwalczanie narkomanii, przeciwdziałanie nadużyciom na skalę międzynarodową,

---

³⁷ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 98.

³⁸ Ibidem, s. 98.

³⁹ www.terroryzm.com/article/183/W-ramachUE.html, stan z dnia 07.08.2010.

współpracę sądową i celną, współpracę policji w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości międzynarodowej, szczególnie terroryzmu i handlu narkotykami, oraz rozwijanie systemu wymiany informacji”⁴⁰. Zawilość traktatu i niejednoznaczny podział kompetencji wywołały w późniejszym okresie spory i różnorodne interpretacje w sprawach trzeciego filaru. Aby wyeliminować bariery i ułatwić koordynację, „znaczna część przepisów została przeniesiona do I filaru UE (polityka azylowa, wizowa i migracyjna). Krok ten nie dotyczył współpracy w zwalczaniu terroryzmu, jaka pozostała (...) w III filarze (...) W obecnym art. 29 zapisano, że Unia dąży do zapewnienia obywatelom wysokiego poziomu bezpieczeństwa w ramach obszaru wolności bezpieczeństwa i sprawiedliwości – (PWBIS). Współpraca antyterrorystyczna objęła, oprócz policyjnej, również sądową – sprawy karne (art. 31). Dodano również zapisy mówiące o ustaleniu dolnych granic czynów przestępczych oraz kar w dziedzinie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Działania antyterrorystyczne potraktowano w nowym art. 29 Tytułu VI TUE jako element walki z przestępczością zorganizowaną, a nie wyłącznie jako formę działań policyjnych, jak to było przewidziane jeszcze w poprzedniej wersji Traktatu”⁴¹. Traktat Amsterdamski zreformował również zakres instrumentów prawnych trzeciego filaru. Zrezygnowano ze wspólnych działań, a przyjęto decyzje ramowe i decyzje, co spowodowało, że Rada UE mogła działać z inicjatywy któregośkolwiek z krajów członkowskich Komisji, wykorzystując przy tym następujące instrumenty, przyjmowane większością kwalifikowaną: wspólne stanowiska, decyzje ramowe, decyzje, konwencje. Istotne znaczenie z perspektywy walki z terroryzmem miało dołączenie do traktatu protokołu dotyczącego treści porozumienia z Schengen oraz protokołu w sprawie azylu, który miał zapobiec nadużywaniu tej instytucji przez przestępców.

Ważne decyzje podjęto również w dniach 15-16 października 1999 r. podczas szczytu Rady UE w Tampere, który był poświęcony rozwojowi trzeciego filaru Unii Europejskiej, zapowiedziano tam lepszą koordynację działań na rzecz walki z terroryzmem, współpracę z EUROPOL-em oraz przeciwdziałanie terroryzmowi w Internecie. Zobowiązano się również do wspólnego zwalczania przestępczości zorganizowanej, w tym terroryzmu, poprzez utworzenie EUROJUST-u i Europejskiego Kolegium Policyjnego.

W ramach działań podejmowanych w celu współpracy w zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu na poziomie Unii Europejskiej przed 11 września 2001 r. przyjęto jeszcze kilka innych ważnych deklaracji i aktów prawnych. Nie jest to zbyt duża liczba, bowiem przed zamachami na WTC Unia Europejska stosunkowo nieregularnie i rzadko zwracała uwagę na problem terroryzmu. Wśród działań, jakie podejmowano przed 11 września, należy wymienić następujące:

---

⁴⁰ K. Łastawski, *Historia integracji europejskiej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 245.

⁴¹ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 103.

- „Decyzja Rady z dnia 3 grudnia 1988 r. polecająca EUROPOL-owi objęcie działalnością przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu, wolności osobistej lub mieniu, popełnionych lub takich, których popełnienie jest prawdopodobne podczas działań terrorystycznych”⁴²;
- Deklaracja o finansowaniu terroryzmu z 30 listopada 1993 r., która wzywała do współpracy w ramach wymiany informacji dotyczących finansowania terroryzmu;
- Konwencja Unii Europejskiej z dnia 10 marca 1995 r., dotycząca procedur ekstradycji pomiędzy państwami członkowskimi;
- Deklaracja z 9 listopada 1995 r., apelująca o zwiększenie zakresu współpracy przez współdziałanie organów sądowych i policji;
- „Wspólne Działania Rady 96/610/WSiSW z dnia 15 października 1996 r. dotyczące tworzenia i utrzymywania spisu na temat szczególnych uprawnień antyterrorystycznych, umiejętności i wiedzy specjalistycznej ułatwiających współpracę antyterrorystyczną pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej;
- Wspólne Działania Rady 98/428 WSiSW z dnia 29 czerwca 1998 r. w sprawie utworzenia Europejskiej Sieci Sądowej, określające zadania Sieci w zakresie przestępstw terrorystycznych, czy Zalecenie Rady z dnia 9 grudnia 1999 r. w sprawie współpracy w zwalczaniu finansowania grup terrorystycznych”⁴³.

Kolejny traktat, który został podpisany w Nicei 9 grudnia 2000 r., a wszedł w życie w 2003 r., nie wprowadził wielu zmian w obszarze walki z terroryzmem. W zapisach traktatowych istotne znaczenie miało jedynie wprowadzenie w życie Europejskiej Sieci Sądowej i Europejskiego Wydziału Współpracy Sądowej. Istotnym krokiem w walce z terroryzmem było powołanie w 1995 r. Europejskiego Urzędu Policji (*European Police Office* – EUROPOL). Konwencja o utworzeniu Europejskiego Urzędu Policji została podpisana przez wszystkie kraje członkowskie w 1995 r., weszła w życie w 1998 r., a sam Europol zaingerował swoją działalność w 1999 r. Głównym celem, dla którego stworzono Europol, była poprawa jakości wymiany informacji pomiędzy policjami państw członkowskich Unii Europejskiej na temat przestępczości międzynarodowej, w tym terroryzmu oraz nielegalnego handlu narkotykami. Europol „zajmuje się wywiadem kryminalnym, wspiera państwa w walce z terroryzmem, fałszerstwem pieniędzy i innych środków płatniczych, z nielegalnym handlem ludźmi i pojazdami mechanicznymi, zwalczaniem „prania brudnych pieniędzy”, czy też – nielegalnej emigracji (...) Wspiera on instytucje egzekwujące prawo we wszystkich państwach członkowskich UE poprzez gromadzenie i analizowanie informacji oraz danych wywiadowczych, zwłaszcza o osobach, które są lub istnieje

---

⁴² T. Aleksandrowicz, *Terroryzm...*, op. cit., s. 81.

⁴³ Ibidem, s. 81.

podejrzanie, że są członkami organizacji przestępczych, mających zasięg międzynarodowy. Informacje te pozyskiwane są z różnych źródeł, w tym od znacznych sił policyjnych, jakimi dysponuje UE oraz od organizacji zwalczających przestępczość na skalę międzynarodową, jak np. Interpol⁴⁴. W Europejskim Urzędzie Policji działają dwie jednostki, które zajmują się zjawiskiem terroryzmu – Counter Terrorism Unit (CTU), działająca od początku funkcjonowania organizacji, oraz Counter Terrorism Task Force (CTTF) reaktywowana po zamachach z 11 marca 2004 r. Ponadto w Europolu funkcjonuje dziewiętnaście stałych Plików Analitycznych (Analysis Work File – AWF), w tym dwa bezpośrednio odpowiedzialne za terroryzm. „Służą one do gromadzenia i wymiany danych o prowadzonych przestępstwach, osobach”⁴⁵. Pierwszy z AWF, który określono jako Islamie Terrorism, zajmuje się aktywnością terrorystów islamskich, natomiast drugi – Dolphin – obserwuje pozostałe ugrupowania terrorystyczne.

Kolejne większe działania Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu nastąpiły po atakach z 11 września 2001 roku i z 11 marca 2004 roku. Po zamachach na WTC Wspólnota podjęła wzmoczoną, lecz niestety nieefektywną działalność na polu walki z terroryzmem. Niektóre decyzje podjęte przez UE w sprawie zwalczania terroryzmu nie weszły w życie, nie było zgody między państwami członkowskimi w tym obszarze i nie wszystkie kraje ratyfikowały decyzje podejmowane przez Wspólnotę. Mimo wielu międzynarodowych spotkań i szczytów poświęconych problemowi terroryzmu bardzo często brakowało jednoci i porozumienia między państwami. Niektóre kraje wspierały organizacje terrorystyczne, np. poprzez dostawę broni, pomoc finansową, udzielając azylu osobom ściganym za terroryzm. Inne państwa, mimo że potępiały działania terrorystyczne i nie zapewniały azylu przestępcom, nie wyrażały w sposób ostry i stanowczy swojego stanowiska ze względu na obawę przed pogorszeniem stosunków z państwem wspierającym terroryzm. Dopiero drugi poważny zamach terrorystyczny, z 11 marca 2004 roku, wywołał wzmoczenie aktywności w pracach nad bezpieczeństwem międzynarodowym i walką z terroryzmem.

27 grudnia 2001 r. zostało przyjęte „Rozporządzenie Rady (WE) nr 2580/2001 w sprawie szczególnych środków restrykcyjnych stosowanych przeciwko niektórym osobom i podmiotom mających na celu zwalczanie terroryzmu”⁴⁶, a 27 maja 2002 r. Rozporządzenie Rady (WE) nr 2580/200, „wprowadzające niektóre szczególne środki ograniczające skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom związanym z Osamą bin Ladenem, siecią Al-Kaida i talibami i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 467/2001 zakazujące wywozu niektórych towarów i usług do Afganistanu,

---

⁴⁴ <http://globaleconomy.pl/content/view/2821/47/> – stan z dnia 08.08.2010.

⁴⁵ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 115.

⁴⁶ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm...*, op. cit., s. 81.

wzmacniające zakaz lotów i rozszerzające zamrożenie funduszy i innych środków finansowych w odniesieniu do talibów w Afganistanie”⁴⁷. 19 grudnia 2002 r. Rada Europejska wydała decyzję „2003/48/ WSiSW w sprawie wprowadzenia w życie środków w odniesieniu do współpracy policyjnej i sądowej w celu zwalczania terroryzmu”⁴⁸, co oznaczało włączenie terroryzmu do zakresu działania Europolu, Eurojustu i wspólnych zespołów śledczych. Jednym z ważniejszych dokumentów w obszarze walki z terroryzmem jest Decyzja Ramowa Rady nr 2002/475/WSiS z 13 czerwca 2002 r. Dużym osiągnięciem tego aktu prawnego jest wypracowanie wspólnej definicji przestępstwa terrorystycznego. Decyzja Ramowa zawiera również definicję grup terrorystycznych (art. 2) oraz przestępstw związanych z aktami terrorystycznymi (art. 3). 13 czerwca 2002 r. oprócz Decyzji Ramowej Rady nr 2002/475/WSiS przyjęto również „Decyzję Ramową Rady UE nr 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedur dostarczania między państwami członkowskimi, Decyzję Ramową Rady UE nr 2002/465/WSiSW w sprawie wspólnych zespołów śledczych”⁴⁹.

Mimo wzmożonych prac nad zapobieganiem i zwalczaniem terroryzmu Unia Europejska kilka miesięcy po zamachach w Madrycie ponownie stała się ofiarą ataków terrorystycznych. Zamachy dokonane 7 lipca 2005 r. w Londynie pochłonęły 56 ofiar śmiertelnych. Wydarzenia te spowodowały ponowne ożywienie działań Unii Europejskiej w zakresie zwalczania terroryzmu. Uzupełnienie Strategii UE w zakresie zwalczania terroryzmu wraz z jej Planem Działania stanowi przyjęta w Brukseli podczas szczytu Rady Europejskiej w dniach 15-16 grudnia 2005 r. „Strategia UE w sprawie zwalczania radykalizacji postaw i rekrutacji do ugrupowań terrorystycznych”⁵⁰. Celem tego aktu prawnego jest walka z terroryzmem od podstaw, czyli od jego korzeni. Polega więc na zniszczeniu istniejących sieci i organizacji terrorystycznych oraz uniemożliwienie im rekrutacji nowych członków.

Terroryzm międzynarodowy, który od czasów zamachów z 11 września przybrał ogromne rozmiary i objął swoim zasięgiem cały świat, zmusił wszystkie kraje do międzynarodowej współpracy. Również i UE, aby zapewnić swoim obywatelom bezpieczeństwo, musi współpracować z innymi organizacjami, zarówno tymi europejskimi, jak i tymi z trzeciego świata. Zwalczanie terroryzmu jest jednym z głównych zadań polityki międzynarodowej Unii, która po zamachach na WTC zintensyfikowała swoje kontakty z instytucjami międzynarodowymi. Do stałych unijnych partnerów w walce z globalnym zagrożeniem, jakim jest terroryzm, należy m.in. Rada Europy, NATO, ONZ, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy

---

⁴⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R0881:20070610:PL:PDF>, – stan z dnia 13.08.2010.

⁴⁸ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm...*, op. cit., s. 82.

⁴⁹ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 123.

⁵⁰ Ibidem, s. 161.

w Europie, Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy, Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej oraz grupa G8. Po krwawych zamachach z USA i Unii Europejskiej rozpoczęła na szerszą skalę również współpracę z państwami trzecimi. Obecnie do jednych z największych partnerów Wspólnoty w zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu należą oczywiście USA, Rosja, Izrael, Japonia, Kanada i Australia. Do tej pory Unia Europejska największego poparcia udzieliła Stanom Zjednoczonym. Wsparła militarnie akcję USA przeciwko talibom oraz wzięła czynny udział w organizowanej przez NATO operacji przywracania bezpieczeństwa w Afganistanie. „USA i UE współpracuje również owocnie na forum międzynarodowym, a w szczególności w ONZ (...) celem ustalenia globalnych standardów (certyfikatów) bezpieczeństwa w Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO), Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego (ICAO), Światowej Organizacji Celnej (WCO)”⁵¹.

Przeciwdziałanie i zapobieganie działaniom organizacji terrorystycznych jest obecnie jednym z podstawowych zadań Unii Europejskiej. Aby walka z tym globalnym zagrożeniem była skuteczna, konieczne jest zaangażowanie wszystkich państw członkowskich oraz współpraca Unii z innymi organizacjami. Zwalczanie terroryzmu oczywiście musi odbywać się w zgodzie z zasadami demokracji i prawami człowieka, dlatego też mottem europejskiej strategii w zakresie zwalczania terroryzmu jest: „Globalna walka z terroryzmem przy jednoczesnym poszanowaniu praw człowieka i uczynienie Europy bezpieczniejszą, aby stała się obszarem wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości dla swoich obywateli”⁵².

Jednym z najważniejszych wyzwań dla OBWE, podobnie jak dla innych organizacji, jest walka z terroryzmem. Po raz pierwszy problem zagrożeń związanych z tym rodzajem przestępczości stanął na porządku dnia w ramach spotkania KBWE w Paryżu, w listopadzie 1990 r. Potępiono wówczas wszelkie działania terrorystyczne, uznając je za kryminalne⁵³. Analizując dorobek ONZ w walce z tym zagrożeniem, należy zwrócić uwagę na czwarte spotkanie szefów państw i rządów w Budapeszcie w 1994 r., w czasie którego uznano terroryzm za zagrożenie dla demokracji i bezpieczeństwa oraz dla podstawowych praw człowieka. Zapobieganie i zwalczanie terroryzmu stało się jednym z istotniejszych elementów działalności OBWE po wydarzeniach z 11 września. Podczas szczytu w Brukseli, który odbył się 3-4 grudnia, przyjęto Decyzję Rady Ministerialnej w sprawie zwalczania terroryzmu. Zgodnie z tymi dokumentami państwa członkowskie miały przystąpić do wszystkich konwencji sektorowych ONZ dotyczących zwalczania tego rodzaju przestępczości, likwidować czynniki ekonomiczne i społeczne, które mogą być źródłem przestępczości, czyli

---

⁵¹ Ibidem, s. 177.

⁵² K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar...*, op. cit., s. 267.

⁵³ K. Liedel, P. Piasecka, *Współpraca międzynarodowa w zwalczaniu terroryzmu*, Oficyna Wydawnicza Adam, Warszawa 2004.

np. niewłaściwe rządy, korupcję, bezrobocie, ubóstwo, oraz wzmocnić współpracę w wymiarze kontrterrorystycznym⁵⁴. Na kolejnym posiedzeniu Rady Ministerialnej, które odbyło się w 2002 r. w Porto, przyjęto Kartę OBWE poświęconą zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu. Dokument ten wzywał członków organizacji do współpracy oraz potępienia tego zagrożenia we wszystkich jego formach i przejawach. Uznano, że metody i praktyki stosowane przez terrorystów oraz wspieranie, finansowanie i zachęcanie do ataków jest sprzeczne z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych i OBWE. W dokumencie zadeklarowano również podejmowanie zdecydowanych działań wobec tego rodzaju przestępczości, przy zachowaniu podstawowych praw człowieka i fundamentalnych wolności. Przeciwstawiono się również identyfikowaniu terroryzmu z jakąkolwiek religią, narodowością czy kulturą oraz zwrócono uwagę na pozytywną rolę mediów w promowaniu tolerancji. Podkreślono również, że kontrola zbrojeń i rozbrojeń jest nieodzownym elementem współpracy w zakresie budowania bezpieczeństwa międzynarodowego⁵⁵. Pod koniec 2002 r. w ramach Sekretariatu OBWE zaczął działać Zespół ds. Działań Przeciwko Terroryzmowi (ATU). Obszar działania tej komórki określa Plan Działania, który przewiduje utrzymanie efektywnej i skutecznej roli OBWE w zwalczaniu terroryzmu oraz polepszenie funkcjonowania instytucji krajowych i międzynarodowych zajmujących się przeciwdziałaniem i zwalczaniem terroryzmu. ATU swoją pracę w walce z tym zagrożeniem opierała głównie na ochronie dokumentów podróży, ochronie infrastruktury energetycznej, obszarach związanych z ekstremizmem i radykalizacją oraz cyberterroryzmem. Większość dokumentów Zespołu ds. Działań Przeciwko Terroryzmowi ma charakter uzupełniający w stosunku do uregulowań i zaleceń innych instytucji międzynarodowych⁵⁶.

Walka z terroryzmem nie może zostać wygrana przez żadne pojedyncze państwo, czy organizację, dlatego też OBWE nie działa w pojedynkę, a współpracuje z innymi podmiotami na szczeblu światowym. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie utrzymuje bliskie kontakty z ONZ, Radą Europy, Unią Europejską oraz kilkoma pozaeuropejskimi państwami, m.in. z Afganistanem, Japonią, Tajlandią, Maroko, Tunezją, Australią.

Polska w kontekście zjawiska terroryzmu

Polska nigdy nie należała do państw, w których miały miejsce liczne ataki terrorystyczne. W historii naszego kraju zapisało się kilka zamachów, jednak nie były one tak dużych rozmiarów, jak ataki w USA, Madrycie czy Londynie. Terroryzm jest

---

⁵⁴ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm...*, op. cit., s. 126.

⁵⁵ http://www.osce.org/documents/odihr/2002/12/1488_en.pdf – stan z dnia 29. 08.2010.

⁵⁶ www.ms.gov.pl/OBWE,30051.html – stan z dnia 29.08.2010.

zjawiskiem dynamicznym i nieokiełznanym, nie wiadomo, gdzie uderzy. 11 września 2001 r. Ameryka nie spodziewała się zamachu, w marcu 2004 r. również nic nie przepowiadało tragicznych wydarzeń w Madrycie. Ucząc się na doświadczeniach innych państw, Polska powinna być gotowa na ewentualny atak ze strony terrorystów, zwłaszcza że jako członek NATO, Unii Europejskiej oraz organizator Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w 2012 r. jest coraz bardziej atrakcyjna dla terrorystycznych ugrupowań. Biorąc pod uwagę ewentualną możliwość zamachu w naszym kraju, niniejszy rozdział został poświęcony zjawisku terroryzmu w Polsce, a dokładniej jego historii oraz sposobom zapobiegania i zwalczania.

18.10.2003 r. Osama bin Laden przypomniał Polsce i jej mieszkańcom, że nie mogą czuć się bezpiecznie. W wypowiedzi wyemitowanej przez katarską telewizję Al-Dżazira terrorysta wymienił m.in. nasz kraj wśród państw, które mogą być miejscem potencjalnego ataku w odwecie za pomoc Stanom Zjednoczonym oraz udział wojsk polskich w misjach w Iraku i Afganistanie. Jak widać, mimo że wielu specjalistów uważa, iż obecnie w Polsce nie ma realnego zagrożenia atakami terrorystycznymi na większą skalę, nie możemy czuć się bezpiecznie. W związku z tym nasz kraj od kilkunastu lat podobnie jak inne państwa rozpoczął walkę z tym międzynarodowym zagrożeniem. RP od lat współpracuje z wieloma krajami oraz organizacjami o zasięgu światowym nad rozbudową przepisów prawnych dotyczących przeciwdziałania terroryzmowi oraz budowania międzynarodowego bezpieczeństwa. Niestety do wzmożonych prac i działań w tym obszarze tak naprawdę zmuszają państwo dopiero krwawe zamachy. Po atakach na polską ambasadę w Bernie zasugerowano utworzenie polskiej, specjalnej jednostki antyterrorystycznej. Została ona jednak powołana dopiero po brutalnych doświadczeniach związanych z realizacją operacji „Most”, która polegała na udzielaniu pomocy Żydom emigrującym ze Związku Radzieckiego do Izraela. Od chwili jej rozpoczęcia Polska stała się wrogiem dla arabskich organizacji terrorystycznych, które 30 marca ostrzelały samochód attaché handlowego polskiej ambasady w Libanie, a dzień później zapowiedziały zamachy na polskie misje, dyplomatów oraz instytucje. RP nie potrafiła się bronić, nie miała specjalnych oddziałów antyterrorystycznych, co w obliczu wzrastającej przestępczości postanowiono zmienić. Latem 1990 r. podjęto decyzję o utworzeniu elitarniej jednostki antyterrorystycznej – GROM-u, czyli Grupy Reagowania Operacyjno-Manewrowego (Mobilnego). Nazwa ta ma sugerować, że jednostka może działać jak grom z jasnego nieba, oraz nawiązuje do akcji Gromosława Czempińskiego, który pomógł w uratowaniu i wywiezieniu z Iraku amerykańskich zakładników podczas „Pustynnej Burzy”. Wojskowa Formacja Specjalna GROM jest elitarną jednostką przygotowaną do działań zarówno w czasie pokoju, kryzysu, jak i wojny, do ratowania zakładników w budynkach, pojazdach, samolotach, na statkach oraz platformach wiertniczych. Do zadań GROM-u należy kontrterroryzm, czyli fizyczna likwidacja terrorystów w celu niedopuszczenia do aktu terroru oraz uderzenie

w odpowiedzi na zamach, a także rozpoznanie, które oznacza zdobywanie na terenie wroga informacji istotnych z militarnego punktu widzenia, np. o nastrojach społecznych, lokalizacji wojsk przeciwnika. Kolejne zadania, do których przeznaczona jest jednostka GROM, to przygotowywanie zasadzek, zdobywanie oraz niszczenie określonych obiektów, pojazdów, stanowisk dowodzenia, węzłów komunikacyjnych, energetycznych oraz łączności, prowadzenie walki partyzanckiej, działań przeciwdywersyjnych oraz bojowych akcji ratowniczo-poszukiwawczych. GROM udziela również wsparcia militarnego, szkoli wojska sojuszników, doradza oraz wspiera je w czasie wojny i pokoju.

Polska odgrywa obecnie ważną rolę w budowaniu światowego systemu bezpieczeństwa. Aktywnie współpracuje na arenie międzynarodowej m.in. z NATO, Unią Europejską, Radą Europy oraz OBWE. Podstawą prawną w ramach walki z terroryzmem jest oczywiście Konstytucja RP oraz inne akty normatywne i ratyfikowane umowy międzynarodowe. Do tej pory w sferze przeciwdziałania terroryzmowi Polska podpisała 25 porozumień dwustronnych z innymi państwami oraz przyjęła wszystkie wypracowane przez ONZ konwencje i protokoły. Intensyfikacja działań polskich w zakresie zapobiegania i zwalczania terroryzmu miała miejsce głównie po zamachach w USA i Madrycie. Niewielkie akcje w celu poprawy bezpieczeństwa były podejmowane jeszcze przed wydarzeniami z 11 września. Można do nich zaliczyć powołanie w 1990 r. specjalnej jednostki GROM, ratyfikowanie 13 grudnia 1995 r. „Europejskiej Konwencji o zwalczaniu terroryzmu z 27 stycznia 1977 r.”⁵⁷ Ważnym elementem współpracy w sferze zwalczania zorganizowanej przestępczości są traktaty zawarte z innymi państwami⁵⁸.

Kilka tygodni po zamachach na WTC walka z globalnym zagrożeniem, jakim jest terroryzm, stała się również priorytetem dla naszego kraju. 6 listopada 2001 r. odbyła się w Warszawie „Międzynarodowa Konferencja w sprawie Zwalczania Terroryzmu”⁵⁹. Polska aktywnie uczestniczy w operacji „ISAF”⁶⁰ oraz „Active

⁵⁷ <http://bap-ppsp.lex.pl/serwis/du/1996/0557.htm> – stan z dnia 20.08.2010.

⁵⁸ Z „Francją (19.04.1991 r.), Niemcami (17.06.1991 r.), Czechosłowacją (06.10.1991 r.), Węgrami (06.10.1991 r.), Włochami (11.10.1991 r.), Łotwą (01.02.1991 r.), Estonią (02.02.1992 r.), Ukrainą (18.05.1992 r.), Rosją (22.05.1992 r.), Białorusią (23.06.1992 r.), Hiszpanią (26.10.1992 r.), Rumunią (25.01.1993 r.), Bułgarią (25.02.1993 r.), Turcją (03.11.1993 r.), Gruzją (20.04.1994 r.), Litwą (26.04.1994 r.), Mołdawią (15.11.1994 r.), Uzbekistanem (11.01.1995 r.), Grecją (12.06.1996 r.)”, zob. W. Śmiałek, *Zobowiązania traktatowe Polski w dziedzinie zwalczania terroryzmu*, (w:) *Terroryzm w świecie współczesnym*, red. E. Haliżak, W. Lizak, L. Łukaszuk, E. Śliwka, Warszawa–Pieniężno, s. 356.

⁵⁹ http://www.bbn.gov.pl/porta1/pl/2/313/Warszawska_Konferencja_w_sprawie_Zwalczania_Terroryzmu.html stan z dnia 20.08.2010 – stan z dnia 20.08.2010.

⁶⁰ <http://www.msz.gov.pl/Miedzynarodowe,Sily,Wsparcia,Bezpieczenstwa,w,Afganistanie,ISAF,%28International,Security,Assistance,Force%29,29527.html> – stan z dnia 20.08.2010.

Endeavour”⁶¹. International Security Assistance Force (ISAF), czyli Międzynarodowe Siły Wsparcia Bezpieczeństwa w Afganistanie, zostały powołane 2001 r. w celu przywracania bezpieczeństwa w Afganistanie. Polskie jednostki obecne są w tym regionie od 2002 r. Operacja „Active Endeavour” rozpoczęła się w 2001 r. i jest prowadzona przez siły morskie NATO we wschodniej części Morza Śródziemnego. Jej głównym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa żeglugi i zapobieganie aktom terroru na Morzu Śródziemnym. Warto również wspomnieć o powołanej z inicjatywy ministra spraw wewnętrznych i administracji RP oraz ambasady USA w Warszawie w 2005 r. „Polsko-Amerykańskiej Grupie Roboczej ds. Zwalczania Terroryzmu”⁶². Podczas spotkań członkowie Grupy wymieniają się informacjami oraz prowadzą wspólne inicjatywy m.in. w zakresie migracji, finansowania terroryzmu, współpracy wojskowej oraz służb specjalnych, ochrony osób i obiektów.

Omawiając przedsięwzięcia organizacyjno-prawne podejmowane w naszym kraju w celu koordynacji działań antyterrorystycznych, nie sposób nie wspomnieć o polskim systemie zwalczania terroryzmu. Rzeczpospolita wypracowała w swoich strukturach system oparty na „4 etapach działania: rozpoznaniu, przeciwdziałaniu, zwalczaniu i likwidacji skutków”⁶³. Za każdy z tych aspektów odpowiadają właściwe służby. Rozpoznanie polega na obserwacji i monitorowaniu podmiotów mogących zastosować działania o charakterze terrorystycznym. Głównymi służbami odpowiedzialnymi za rozpoznanie są: „ABW (Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego), AW (Agencja Wywiadu), WSI (Wojskowe Służby Informacyjne), Kolegium do Spraw Służb Specjalnych – głównie Zespół do Spraw Koordynacji Działań Operacyjno-Rozpoznawczych w Zakresie Zwalczania Terroryzmu Politycznego, WIR (Wspólnota Informacyjna Rządu)”⁶⁴. Zapobieganie polega na niedopuszczeniu do działań o charakterze terrorystycznym. Zapobieganie harmonijnie współgra z poprzednim etapem, czyli z rozpoznaniem. Rozpoznanie konkretnego zagrożenia umożliwia podjęcie przez odpowiednie jednostki działań w celu utrzymania bezpieczeństwa. W kwestii zapobiegania bardzo ważną rolę odgrywają: „ABW, AW, WSI, Policja, Straż Graniczna, BOR (Biuro Ochrony Rządu), Międzynarodowe Centrum do Spraw Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej i Międzynarodowego Terroryzmu”⁶⁵.

Kolejny etap przeciwdziałania terroryzmowi to zwalczanie, które polega na likwidacji podmiotów stosujących metody o charakterze terrorystycznym. Ten mechanizm uruchamiany jest dopiero, gdy dojdzie do ataku terrorystycznego. W ramach zwalczania terroryzmu odpowiednie do tego jednostki mogą podjąć decyzję o fizycznym

---

⁶¹ <http://www.kondor.mw.mil.pl/index.php?akcja=active> – stan z dnia 20.08.2010.

⁶² http://www.antyterroryzm.gov.pl/portal/CAT/245/585/Wspolna_PolskoAmerykanska_Grupa_Robocza_ds_Zwalczania_Terroryzmu.html – stan z dnia 20.08.2010.

⁶³ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 203.

⁶⁴ Ibidem, s. 203.

⁶⁵ Ibidem.

zwalczaniu terroryzmu oraz uruchomieniu środków formalno-prawnych. W Polsce służbami odpowiedzialnymi za zwalczanie terroryzmu są „ABW, AW, WSI, Policja, specjalne jednostki wojskowe, Siły Powietrzne RP, Straż Graniczna, Straż Celna, Generalny Inspektor Informacji Finansowej”⁶⁶.

Likwidacja skutków ataków terrorystycznych polega na zarządzaniu akcją ratunkową i zabezpieczeniem przed kolejnym zamachem. W Polsce odbywa się to na poziomie powiatowym i osobą odpowiedzialną tutaj za koordynację działań jest starosta albo prezydent miasta, oraz na poziomie wojewódzkim i wtedy wojewoda odpowiada za działania Centrów Zarządzania Kryzysowego. W momencie kryzysu spowodowanego atakiem terrorystycznym dodatkowo zostają powołane sztaby antykryzysowe, które podejmują najważniejsze decyzje. Polska jako członek UE zobowiązała się do wdrożenia unijnej legislacji na polu walki z terroryzmem.

Bezpieczeństwo jest dla każdego narodu i dla całego globu priorytetem. Niestety w dobie globalizacji, zwiększonego przepływu osób i informacji następuje również wzrost przestępczości. Obecnie jednym z najpoważniejszych zagrożeń dla światowego pokoju jest terroryzm, z którym walkę utrudnia jego dynamika i zmienność. Rozwój cywilizacji i postęp naukowo-techniczny powodują, że terroryści sięgają po coraz nowocześniejszą i niekonwencjonalną broń, co sprawia, że ich ataki są drastyczniejsze, powodują ogromne zniszczenia i sięją strach wśród społeczności międzynarodowej. Dzisiejszy terroryzm uległ procesowi globalizacji i aby zwalczenie tej formy przemocy przynosiło efekty, konieczna jest ogólnoświatowa współpraca wszystkich podmiotów uczestniczących w stosunkach międzynarodowych. Niezbędna jest również elastyczność i umiejętność szybkiej adaptacji do zmieniających się warunków. Wszelkie decyzje podejmowane przez organizacje międzynarodowe wymagają zgody wszystkich jej członków. Wypracowanie porozumienia staje się więc niezwykle trudne. Wiele państw własne interesy stawia ponad dobro ogółu i postęp na polu wspólnej walki z terroryzmem zostaje jedynie w planach, na papierze. Ożywienie następuje dopiero po krwawych zamachach. Po atakach w USA, Madrycie czy Londynie nastąpił gwałtowny wzrost natężenia prac w sferze bezpieczeństwa. W latach 2001-2004 podjęto najwięcej decyzji i przyjęto najwięcej norm w sprawie zapobiegania i zwalczania terroryzmu. Tylko na europejskiej arenie przyjęto m.in. następujące inicjatywy: „Europejski Nakaz Aresztowania, europejską listę organizacji terrorystycznych, europejską definicję terroryzmu, wspólne zasady śledcze, Eurojust, Europol, powołano europejską agencję do spraw ochrony granic – Frontex, włączono służby specjalne do dotychczasowej współpracy sił policyjnych, podjęto walkę z praniem brudnych pieniędzy, ustanowiono Europejskiego Koordynatora ds. Zwalczania Terroryzmu”⁶⁷. Niestety szybko po zamachach zapał do walki

---

⁶⁶ D. Szlachter, *Walka z terroryzmem...*, op. cit., s. 204.

⁶⁷ Ibidem, s. 226.

z terroryzmem opada, aż do kolejnego ataku, kiedy to ponownie analizowane jest prawo i podejmowane są próby ulepszenia systemu bezpieczeństwa.

BIBLIOGRAFIA

1. T. ALEKSANDROWICZ, *Terroryzm międzynarodowy*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
2. K. BAŁON, J. DOŁĘGA, R. TARNOGÓRSKI, *Akt terrorystyczny w Nowym Jorku oraz Waszyngtonie dnia 11 września 2001 roku. Aspekty prawnomiędzynarodowe*, „Biuletyn” (PISM), Seria Z, nr 23 – 2001.
3. A. BIŃCZYK-MISSALA, „Wojna z terroryzmem” a prawa człowieka. Wnioski dla Polski, „Biuletyn” (PISM), nr 71(411), grudzień 2006.
4. B. BOLECHÓW, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002.
5. W. DIELT, K. HIRSCHMAN, R. TOPHOVER, *Terroryzm*, PWN, Warszawa 2009.
6. P. DYRUS, F. JASIŃSKI, *Walka z terroryzmem międzynarodowym*, Studio STO, Bielsko-Biała 2005.
7. B. HOFFMAN, *Oblicza terroryzmu*, Świat Książki, Warszawa 2001.
8. J. HORGAN, *Psychologia terroryzmu*, PWN, Warszawa 2008.
9. B. GÓRKA-WINTER, E. POSEŁ-CZĘŚCIK, *Wspólna Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej (I)*, „Biuletyn” (PISM), Seria Z, nr 11 – 2001.
10. B. GÓRKA-WINTER, *NATO w koalicji antyterrorystycznej*, „Biuletyn” (PISM), Seria Z, nr 87 – 2002.
11. B. GÓRKA-WINTER, *Plan Unii Europejskiej zwalczania terroryzmu (25 marca 2004 r.)*, „Biuletyn” (PISM), nr 13(201), marzec 2004.
12. V. GROTOVICZ, *Terroryzm w Europie Zachodniej*, PWN, Warszawa–Wrocław 2000.
13. J. JAŁOSZYŃSKI, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, TRIO, Warszawa 2008.
14. W. KOPALIŃSKI, *Słownik wydarzeń, pojęć i legend XX wieku*, PWN, Warszawa 1999.
15. Ł. KULESA, *Zwalczanie terroryzmu a prawo międzynarodowe*, „Biuletyn” (PISM), nr 19(207), maj 2004.
16. Ł. KULESA, *Operacja Unii Europejskiej w ramach europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony*, „Biuletyn” (PISM), nr 42(230), wrzesień 2004.
17. Ł. KULESA, *Zamach terrorystyczny z 7 lipca 2005 r. w Londynie*, „Biuletyn” (PISM), nr 54(299), lipiec 2005.
18. K. LIEDEL, PIASECKA P., *Współpraca międzynarodowa w zwalczaniu terroryzmu*, Oficyna Wydawnicza Adam, Warszawa 2004.
19. K. ŁASTAWSKI, *Historia integracji europejskiej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008.
20. W. MALENDOWSKI, *Rola ONZ w utrzymaniu pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego*, (w:) *Stosunki międzynarodowe*, red. W. Malendowski, Cz. Mojsiewicz, Atla2, Wrocław 2004.

21. W. MALENDOWSKI, *Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie*, (w:) *Stosunki międzynarodowe*, red. W. Malendowski, Cz. Mojsiewicz, Atla2, Wrocław 2004.
22. E. MAŁUSZYŃSKA, B. GRUCHMAN, *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, PWN, Warszawa 2007.
23. R. NIEDŹWIECKI, *Współczesny terroryzm. Jakie strategie zwalczania?*, „Zeszyty Naukowe AON”, nr 4(69), 2007.
24. E. POSEŁ-CZĘŚCIK, *Strategia bezpieczeństwa Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych i Polski*, „Biuletyn” (PISM), nr 49(237), listopad 2004.
25. J. RYBAK, *Eksportowi żołnierze*, (w:) „Żołnierz Polski”, nr 1-2, styczeń-luty 2003.
26. D. SZLACHTER, *Walka z terroryzmem w Unii Europejskiej – nowy impuls*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007.
27. R. ZIĘBA, *Wspólna polityka zagraniczna*, WAiP, Warszawa 2007.
28. M. ZIMNY, *Terroryzm samobójczy*, Bellona, Warszawa 2006.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

1. <http://www.nato.int/cps/ru/SID-18392FBA-9AC5B34D/natolive/index.htm> – stan z dnia 05.05.2010.
2. <http://www.nato.int/docu/review/2004/issue3/polish/military.html#top> – stan z dnia 05.05.2010.
3. http://www.akohard.kk.e-wro.pl/Ksiazka_html/terroryzm.html – stan z dnia 31.03.2010.
4. www.bor.pl/index2.php?fk=81 – stan z dnia 31.03.2010.
5. www.gazetainnowacje.pl/innowacje20/strona5.htm/ – stan z dnia 05.04.2010.
6. www.politycznie.peac.pl/13.php – stan z dnia 17.07.2010.
7. www.unic.un.org.pl/terroryzm/dzialaniaz-stary.php – stan z dnia 18.07.2010.
8. www.stosunki-miedzynarodowe.pl/referaty/nato.html – stan z dnia 28.07.2010.
9. www.stosunki-miedzynarodowe.pl/referaty/nato4.html – stan z dnia 28.07.2010.
10. www.msz.gov.pl/nato,30006.html – stan z dnia 28.07.2010.
11. http://www.mojeopinie.pl/nato_konczaca_sie_opowiesc,3,1228771696 – stan z dnia 28.07.2010.
12. www.terroryzm.com/article/183/W-ramachUE.html – stan z dnia 07.08.2010.
13. <http://www.terroryzm.com/article/253/Normy-prawa-miedzynarodowego-dotyczace-zwalczania-terroryzmu-po-11-wrzesnia.html> – stan z dnia 18.07.2010.
14. <http://globaleconomy.pl/content/view/2821/47/> – stan z dnia 08.08.2010.
15. <http://kalendarium.polska.pl/wydarzenia/article.htm?id=44022> – stan z dnia 8.08.2010.
16. <http://www.polskieustawy.com/norms.php?actid=2195&norm=29&lang=48&adate=20090325&head=0> – stan z dnia 8.08.2010.
17. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R0881:20070610:PL:PDF> – stan z dnia 13.08.2010.
18. <http://www.terroryzm.com/article/279/Misja-Ewaluacyjna-UE-dotyczaca-zdolnosci->

- polski-w-zakresie-zwalczania-terroryzmu.html – stan z dnia 14.08.2010
19. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32002F0475:PL:PDF> – stan z dnia 14.08.2010.
  20. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32002F0475:PL:PDF> – stan z dnia 14.08.2010.
  21. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:06:32002F0475:PL:PDF> – stan z dnia 14.08.2010.
  22. www.ghandalf.pism.pl/biuletyn_content/id/28 – stan z dnia 14.08.2010.
  23. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:068:0049:0051:PL:PDF> – stan z dnia 15.08.2010.
  24. <http://kalendarium.polska.pl/wydarzenia/article.htm?id=323838> – stan z dnia 15.05.2010.
  25. <http://kalendarium.polska.pl/wydarzenia/article.htm?id=249738> – stan z dnia 20.08.2010.
  26. <http://bap-ppsp.lex.pl/serwis/du/1996/0557.htm> – stan z dnia 20.08.2010.
  27. <http://www.msz.gov.pl/Miedzynarodowe,Sily,Wsparcia,Bezpieczenstwa,w,Afganistanie,ISAF,%28International,Security,Assistance,Force%29,29527.html> – stan z dnia 20.08.2010.
  28. <http://www.kondor.mw.mil.pl/index.php?akcja=active> – stan z dnia 20.08.2010.
  29. <http://bap-ppsp.lex.pl/serwis/du/1996/0557.htm> – stan z dnia 20.08.2010.
  30. http://www.bbn.gov.pl/portal/pl/2/313/Warszawska_Konferencja_w_sprawie_Zwalczania_Terroryzmu.html stan z dnia 20.08.2010.
  31. http://www.antyterroryzm.gov.pl/portal/CAT/245/585/Wspolna_PolskoAmerykanska_Grupa_Robocza_ds_Zwalczania_Terroryzmu.html – stan z dnia 20.08.2010.
  32. http://grom.mil.pl/powstanie_pliki/powstanie.htm – stan z dnia 20.08.2010.
  33. http://www.abw.gov.pl/portal/pl/76/290/Prawo_wspolnotowe__terroryzm.html – stan z dnia 21.08.2010.
  34. http://www.abw.gov.pl/portal/pl/75/289/Umowy_miedzynarodowe__terroryzm.html – stan z dnia 21.08.2010. www.terroryzm.com/article/273/System-przeciwdzialania-terroryzmowi-w-Polsce.html – stan z dnia 21.08.2010.

Summary. Terrorism became a constant threat in recent times, and according to author of this article the prospects of eliminating it fully from our daily lives are rather slim. It is a threat not only encompassing particular states, but is global in character and intertwined with our XXI century civilization. Therefore, the readiness to prevent a terrorist attack is of the outmost importance. Its absence in a given country does not guarantee country's future security. On contrary, the terrorists tend to choose those places that seem to be relatively safe. Being part of the antiterrorist or military alliances on one hand can promote security, but on the other may influence the terrorists to take aim at the members of the alliances. It follows that the membership in international organizations, besides the obvious pluses in security guarantees, can bring closer potential attacks from the terrorist groups. Even if we consider such danger, neutrality also may not prevent them. Terrorism, and its ability to attack internationally, most likely is preventable only if many nation states and international organizations are able to fully cooperate between each other on that matter.